

RA GALATA RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A BI 'YOPABI YA GAMFRI ME GALACIA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Galacia

¹ Núgui drá Pablo drá apostol. Hingo ya ja'i xa hñuxcagui, nixi xa mēncagui. Numa zi Hmuh_u ra Jesucristo ne Aju_a ma Dadah_u go gue'_u xa hñuxcagui pa dyá 'mēhnigui'_u pa ga mānga nú'a ra māca noya xa 'racagui'_u. Ma zi Hmuh_u ra Jesucristo go gue'a xqui du y Aju_a ma Dadah_u go gue'a bi 'yøt'e pa bi yopa nte ma'na'qui. ² Nugui ne gatho ma zi cu 'buiua con guequi dí op'ahe nuna carta nú'ah_u grí muntsh_ub_u ja ya ni_a Galacia. ³ Aju_a ma Dadah_u ne ma zi Hmuh_u ra Jesucristo da max'ah_u ne da ja_p'a'ih_u. ⁴ Aju_a ma Dadah_u go rá paha'a gue ma zi Hmuh_u ra Jesucristo bi unga rá te pa bi hñasca ma ts'oquih_u ne pa bi ñangaguih_u de nuna ts'oximhai mapaya. ⁵ ¡Aju_a go gue'a rí 'ñepi dra nsunda pa nzantho! Njab_u gue'a.

Otho ma'na ra māca noya pa da za da mpøhø ya ja'i

⁶ Aju_a bi zoncah_u pa ga 'b_uh_u xá hño con gue'a po nú'a bi 'yøt'a ma zi Hmuh_u ra Jesucristo po rá hñoja'i'a. Y nubyá guí ne gui 'uegueh_u de gue'a pa gui tēnh_u ma'na'ño ra jamfri hingue ngu nú'a mānga ra māca noya. Y nugui xi drí 'yø ngue'a 'bestho guí ne gui 'uegueh_u. ⁷ Xi majuani otho

ma'na ra maça noya. Pe de gue'ahub_u 'bui 'raya ja'i nú'u ri ts'oc'a ri mfenih_u. Nú'ú xi nehma da patua rá maça noya ma Zidadah_u ra Jesucristo. ⁸ Pe nuya ja'i' _u hinda ma da mpont'ui rá cuε Ajuá. Ha nu'b_u nuje nehe ga patuahe hma_há rá noya Ajuá ne ga u't'ahe ma'na ra jamfri nú'a di 'na'ño de nú'a ya stá u't'ahe, nu'b_u necje hinga ma ga mponthe rá cuε Ajuá. O 'b_u 'nara εnxε dua ehe de mahets'i ne da ne da 'yøt'a njab_u nehe, nu'b_u nú'a nehe hinda ma da mpont'ui rá cuε Ajuá. ⁹ Dí yopa xi'ah_u nú'a ya stá xi'ah_u: 'B_u da 'm_ui 'na to'o da zo'ah_u de ma'na ra jamfri nú'a di 'na'ño de nú'a ya stá u't'ahe, nú'a ra ja'i'a hinda ma da mpont'ui rá cuε Ajuá.

¹⁰ Ya guí pah_u xá hño gue nugui hindí ma njab_u pa da numahñogui ya ja'i. Dí m_unga njab_u pa da hyandgagui xá hño Ajuá. Hindí øt'a ra ts'edi pa ga pønga ma hmi co ya ja'i, ngue'a 'b_u go ga pønga ma hmi co ya ja'i, nu'b_u ya drá 'bεgo de gue'u y ya hindrá 'bεgo de ra Zidada Jesucristo.

Hanja bi za bi mεpa Ajuá ra apostol Pablo

¹¹ Ma zi cu'ih_u, dí ne gui pah_u gue nú'a ra maça noya dá xi'a'ih_u hingo rá noya 'nara ja'i. ¹² Nú'a ra maça noya dá u't'ah_u go gue'a bi 'ñutcagui ra Zidada Jesucristo. Hingo bi 'ñutcagui ya ja'i nú'a ra maça noya dí ma, y nixi dá h_uni de gue'u.

¹³ Nu'ah_u gá patcah_u ma 'm_ui ma'mεt'o nú'b_u ndá pε'tsta ra jamfri mahyεgui co ya xodyo. Nugui xi ndí øt'ua ndunthi ra nts'o'm_ui nú'u to'o mi camfri Ajuá, ne ndí ne hma_há stá ho gatho. ¹⁴ Nugui hønsegui go ma'na dá tenba yá jamfri ya xodyo de ma'ra ma compa nú'u myá xodyo nehe, ngue'a xi dá øt'a ra ts'edi pa dá tenba yá nzai ndu ma xitahe

ne ndu ma dadahe. ¹⁵ Pe nugui ante ga 'bui, Ajuā ya xqui huancagui. Y nu mi zø ra ora de nú'a xqui beni Ajuā, nú'á bi zocagui con gatho rá hñoja'i. ¹⁶ Ajuā ma Dadah_u bi zocagui pa dá camfribi rá maca T'_u. Bi zocagui pa bi za dá zofo nehe nú'_u hingyá xodyo. Y pa dá nzote, hingue 'mæt'o dá anba 'nara ja'i. ¹⁷ Nixi dá ma Jerusale pa stá ña'be 'mæt'o nú'_u ya myá apostol 'mæt'o de guequi. Nu'a dá ø't'e, dá ma ja ra hai Arabia. Nep_u de guehni dá pengui pa Damasco.

¹⁸ Ha nu mi thogui hñu njeya de dá camfri, nu'bá ha, ja dá ma Jerusale pa duá c'a'tsa ra cu Pedro, y dá 'b_u'beni'a 'næt'ocut'a. ¹⁹ Hinto ma'ra ya apostol dá nu de guehni. Høns_e ra apostol Cobo nú'a rá cu ra Zidada, go gue'a dá nu'beni'a. ²⁰ Ajuā go gue'a pađi gue hingrá nc'uamba nú'a dí op'ah_u.

²¹ Mefa dá ma pa ja ra hai Siria, y ja ra hai Cilicia. ²² Y asta ra pa'a himi paçaguitho nuya cu xqui gamfri ra Zidada Jesucristo nuni Judea. ²³ Nu'ú høns_e xqui 'yøde gue nuguí ma'mæt'o ndí ø'tua ra nts'o'mai ya cu, pe nubyá dí ña de ra jamfri, masque ma'mæt'o ndí ne hmaha stá huata nuna jamfrina. ²⁴ Hangue nuya cu'_u xi bi xøcambeni Ajuā ngue'a bi bađi'_u gue nugui ya stí camfri ma Zidadah_u ra Jesucristo.

2

Nú'_u ma'ra ya apostol bi ncompau ra apostol Pablo

¹ Y mi thogui 'ræt'amagoho njeya de dá ma dá c'a'tsa ra cu Pedro nuni Jerusale. Ñep_ubya dá yopa mani ma'na'qui pa dá ña'be ya apostol. Dá mē'be

ra cu Berhna, ne dá tsixa ra cu Tito nehe. ² Dá mani ngue'a njab_u bi xicagui Ajuá. Y ja dá ña'beni ya apostol nú'_u myá ndá de ra nija pa bi badi'_u xá hño nú'a ra maça noya dí xipabi nú'_u ya ja'i hingyá xodyo. Dá øt'a njab_u pa himbi 'méditho ma 'bæfi nú'a stí pæfi ne astabya dí pæfi. ³ Ha nú'_u ya apostol'_u bi 'ñena gue haḥa xá hño nú'_u ya noya dá xipabi'_u. Hangue nu'ú bi 'ñena gue haḥa xá hño gue hinda mæ'tsa ra seña ra cu Tito ngu øt'a ya xodyo gue pe'tsa ra seña ja yá ndo'yo. Nura cu Tito hingrá xodyo, pe ra me Grecia ha, y hinxa thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo. ⁴ Nú'á himbri japi da mæ'tsa ra seña, masque 'raya 'ñet'a gamfri mi ne'_u gue xa thu'tsua ra seña hmaḥa'a. Nú'_u ya 'ñet'a gamfri mi cæt'a ja ra nija y 'na'ño ra mfeni mi beni. Mi ne da badi'_u ua ndí tenhe rá ley ra Moise ua hina. Pe ra Zidada Jesucristo ya xqui pøngaguihe de nura ley'a. Pe nu'ú ha, mi tenthó ra ndaxjua ley, y bi yæt'i ja ra nija ngue'a mi nehma'_u xa jacje stá yopa penjmaḥe ja ra ndaxjua ley. ⁵ Pe nuje ni ts'_u hindá øthe nú'a mi mañ'_u. Hindá yopa tenhe ra ndaxjua ley. Y dá øthe njab_u pa nú'ah_u hingyá xodyoh_u da za gui sigui gui camfrih_u nú'a ra maça noya dá xi'ah_u nú'a ma gue ga mpøhøh_u ngue'a stá camfrih_u ra Zidada Jesu.

⁶ Nú'_u ya apostol myá ndá de ra nija hinte ma nt'utuante bi 'ñutcagui'_u. Pa guequi hinte ja 'b_u ya myá apostol'_u 'mæt'o de guequi 'b_u hina, ngue'a ja rá thandi Ajuá gatho ya ja'i mahyεgui. ⁷ Nuya apostol'_u bi badi' xá hño gue Ajuá xqui mæncagui ga zofo nú'_u hingyá xodyo, ngu ra cu Pedro nehe xqui 'bæhni da zofo ya xodyo. ⁸ Nu'a ra Zidada bi maxa ra cu Pedro pa bi zofo ya xodyo, go guet'a ra

Zidada bi maxcagui nehe pa dá zofo nú'ɥ hingyá xodyo.

⁹ Nuya apostol bi badi gue Ajuá xqui 'raca ra ts'ɛdi pa dá ma dá zofo nú'ɥ hingyá xodyo. Hangué nura cu Cobo ne ra cu Pedro ne ra cu Xuua nú'ɥ ya apostol myá nda de ra nija, bi 'racje yá 'yɛ pa nugui ne ra cu Berhna dá mip'yɛhe con gue'ɥ. Gue'a 'nara nt'udi pa dá ncompahe con gue'ɥ. Dá cohe 'nara cohi gue nugui co ra cu Berhna ga m'be ga zohe nuya ja'i hingyá xodyo, ha nu'ú da ma pa da zofo ya xodyo. ¹⁰ Nú'ɥ ya apostol nsøctho bi xicje gue ga sigui ga beñhe nú'ɥ ya zi cu hyoya. Hangué nugui dí øt'a ra ts'ɛdi pa dí fats'i'ɥ.

Ra apostol Pablo bi zɥi ra apostol Pedro

¹¹ Ñɛpɥ nuje dá penje ma'na'qui pa Antioquía. Y 'mɛfa ra cu Pedro bi mani bá ntsønte. Hangué ja dá yopa nthɛ'beni ma'na'qui con gue'a. Y nuni ja dá tsɥini'a ngue'a mi ne da yopa dɛna ra ndaxjua ley ma'na'qui. ¹² Nurá mɛdi ha, mi øt'e xá hño, mi ñuni co ya cu hingyá xodyo. Pe 'mɛfa bi zønni ma'ra ya cu myá xodyo xqui mɛhna ra cu Cobo. Ha nu mi zønga nuya cu'ɥ, ra cu Pedro bi 'yøt'a ñohmi ne bi mɛdi bi 'uegue de nú'ɥ ya cu hingyá xodyo pa ya himbi ñuni con gue'ɥ. Bi 'yøt'a njabɥ ngue'a mi tsu te da ma nú'ɥ ya cu mi tɛnba yá nzai ya xodyo. ¹³ Ha nu'ɥ ma'ra ya cu nú'ɥ myá xodyo bi 'yøt'a ñohmi mahyɛgui co ra cu Pedro, hangué asta ra cu Berhna bi cadí'ɥ pa bi ñohmi ne'a. ¹⁴ Pe nu ndá handi gue nu'ú bi 'yøt'a ñohmi ne himbi dɛna xá hño rá noya Ajuá, dá xipabi ra cu Pedro ja yá thandi gatho ya cu, ne dá embi: “Nu'í grá xodyo, pe ya gá camfri ra Zidada Jesu y ya hinguí tɛnhmaḥa

ra ndaxjua ley. Nu'buá ¿hanja guí nehma gue da dena ra ndaxjua ley nú'u ya cu hingyá xodyo?"

Ya xodyo ne gatho ngu ma'ra ma da mpøhø nú'buá da gamfri ra Zidada Jesu

¹⁵ Nugaguiui dyá xodyoui desde dá 'buhu. Nu ma'met'o nzantho ndí øt'ui nú'a manga ra ndaxjua ley, ne hindá njaii ngu nú'u hingyá xodyo hindi dena ra ndaxjua ley, nú'u enga ya xodyo gue nu'ú ya 'yøt'ats'oqui gá ja'i'u. ¹⁶ Pe rá ngats'i dá padiui gue nu'a tó'o da gamfri ra Zidada Jesucristo ya hingui tu ra ts'oqui, hingue ngue'a da 'yøt'a ngu nú'a manga ra ndaxjua ley. Hangué nugaguiui stá camfriui ra Zidada Jesucristo ne ya hinte dí tuui, ngue'a dí camfriui ra Zidada Jesu, hingue ngue'a dá øt'ui ngu nú'a manga ra ndaxjua ley. Ra Maca T'ofó ena gue ni 'na hinda za to da t'embi gue ya hingui tu ra ts'oqui masque da 'yøt'a gatho nú'a manga ra ndaxjua ley.

¹⁷ Nugaguiui stá camfriui ra Zidada Jesu ne ya hinte dí tuui. Nubyá dí njaii ngu nú'u hingyá xodyo ngue'a ya hindrí denui ra ndaxjua ley. Hangué ya xodyo engaguiui gue dyá 'yøt'ats'oqui gá ja'iu. Nu'buá ¿ha gue ri 'bepcaui ra Zidada Jesu ga øt'ui ya ts'oqui ngue'a ya hindrí denui ra ndaxjua ley? ¡Hina, hingui tsa! ¹⁸ Pe 'bu ga yopa tænui nú'a ra ndaxjua ley ya stá tsohuibu, nu'buá ha, ga yopa tuxui ra ts'oqui ma'na'qui. ¹⁹ Ma'met'o nugui ndí 'buí ja rá hmanda ra ndaxjua ley. Pe ra ndaxjua ley himbi za bi pøhøgui. Hangué nubyá ya dá 'uegue de gue'a, y nubyá dí pæpabi Ajuá. ²⁰ Nu mri pont'a ra Zidada Jesu, ja ra uenda nequi ja bri pontcaguini nehe. Hangué ya hindí 'buí de

ma paha sehe. Nubyá go ra Zidada Jesu 'bui ja ma coraso. Y ya dí 'bui po ra jamfri nú'a dí pe'tsuabi rá T'ua Ajuá nú'a to'o bi macagui ne bi unga rá te por guecagui. ²¹ Nugui hinstá utsabi rá danga hmáte Ajuá. Nu'á po rá danga hmáte bá pēhna rá T'ua pa bi du ne pa njabu bi pøhøguihu. Pe nu'bu stá mpøhø hmahahu ngue'a dá tēnhmahu ra ndaxjua ley, nu'bú hinte dri muui hmaha rá du ra Zidada Jesu.

3

Ra ndaxjua ley y ra jamfri

¹ ¡Xi gyá 'bemfenihu nú'ahu gyá me Galaciahu! ¡Hanja xcá hophu to'o xa 'yu't'a'ihu pa guí ne gui 'ueguehu de nú'a majuani ne gui tēnhu ra ndaxjua ley! Y nu'ahu ya xa t'u't'ahu xá hño pa te bi du ra Zidada Jesucristo nú'a bri pont'i. ² Dí ne gui xicaguihu: ¿Ha gue gá hañhu ra Maca Ndahi ngue'a gá øthu nú'a mangua ra ndaxjua ley? Hina. Nura Maca Ndahi gá hañhu ngue'a gá camfrihu ra maca noya nú'a gá ødehu. ³ ¿Hanja xcá 'be ri mfenihu? Nu'ahú ya xcá cuthu ja rá 'ñu Ajuá po rá ts'edi ra Maca Ndahi. Nde nu'bú, ¿ha gue guí beñhu da za gui nehú nura 'ñu'a co ri ts'edisihu? ⁴ ¿Ha gue da njabutho gatho nú'a xcá thoguihu? ¡Hina, ngue'a nugui dí camfri gue hinda njabutho! ⁵ Ajuá ri 'ra'ahu ra Maca Ndahi, ne xi u't'a'ihu ndunthi ya nt'udi. ¿Ha gue øt'a njabu ngue'a guí øthu ra ts'edi pa gui 'yøthmahu nú'a mangua ra ndaxjua ley? Hina. Nu'á øt'a njabu ngue'a guí camfrihu ra maca noya nú'a gá ødehu.

⁶ Ndu ra Abrá nehe bi gamfri Ajuá. Hangué por gue'a Ajuá bi mā gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu. ⁷ Hangué pāh_u gue nu'_u tó'o pɛ'tsa ra jamfri go gue'_u hinte ma ts'oqui tu, y go gue'_u yá bātsi ndu ra Abrá ngue'a camfri ngu mi camfri'a. ⁸ Maya'b_u Ajuá xqui beni gue hingue hōnse nuje dyá xodyohe ya hinte ma ts'oqui ga tuxhe, pe nú'ah_u nehe hingyá xodyoh_u, 'b_u gui camfrih_u ngu mi camfri nehe ra Abrá, nu'bú ne'ah_u ya hinte ma ts'oqui gui tuxh_u. Hangué de maya'b_u Ajuá bi xipa ra Abrá ra maça noya ne bi 'ñembi: “Pó rá ngue'i ma ga japi gatho ya ja'i 'b_u ja rá nguni ra ximhai.” Njabu mąnga ra Maça T'ofó. ⁹ Hangué nu'_u tó'o pɛ'tsa ra jamfri go gue'_u njapi mahyεgui co ra Abrá nú'a to'o bi mɛ'tsa ra jamfri.

¹⁰ Pe nu'_u tó'o hu yá mui gue ma da mpøhø ngue'a øt'a nú'a mąnga ra ndaxjua ley, nu'ú hinda ma da mpont'ui rá cue Ajuá, ngue'a hingui 'b_ui ni 'na nú'a to'o tsa da 'yøt'a gatho nú'a mąnga ra ndaxjua ley. Y ra Maça T'ofó engā njaua: “Nu'a tó'o hingui øt'a gatho nú'a xa t'ofó ja ra ley, hinda ma da mpont'ui rá cue Ajuá.” ¹¹ Nehe dí padih_u gue nu'_u tó'o ri dēna ra ndaxjua ley, Ajuá hinda 'ñembi gue ya hinte ma ts'oqui tu, ngue'a nu'ú hingui pɛ'tsa ra jamfri. Y ra Maça T'ofó ena gue nu'a tó'o pɛ'tsa ra jamfri, ya hinte ma ts'oqui tu, y nu'á pɛ'tsa 'nara 'ra'yo te. ¹² Pe nu'a tó'o ri dēna ra ndaxjua ley hingui pɛ'tsa ra jamfri. Nú'a mahyoni da 'yøt'e hmahā gatho nú'a mąnga ra ndaxjua ley pa da za da mɛ'tsa hmahā ra te pa nzantho, ngue'a ra Maça T'ofó engā njaua: “Nu'a tó'o da 'yøt'a gatho ngu nú'a mąnga ra ley, go gue'a da zɛdi ra

te ngue'a xa 'yøt'e gatho ngu ri manda.”

¹³ Pe ma Zidadah_u ra Jesucristo go gue'a bi ñangaguih_u de rá cuε Ajuā nú'a mǎnga ra ndaxjua ley gue da zǎdi nú'a to'o hingui øt'e gatho nú'a xa t'ofó ja nura ley'a. Bi ñangaguih_u de rá cuε Ajuā ngue'a go guesε'a bi zǎdi rá cuε Ajuā nú'a mri 'ñepcah_u go xa zǎc_u. Nu'a bi zǎdi rá cuε Ajuā nu mi du ja ra pont'i, ngue'a ja ra Mǎca T'ofó xa t'ofó njaua ne ena: “Nu'a tó'o da du ja 'nara za, go gue'a ya bi zǎdi rá cuε Ajuā.” ¹⁴ Ra Zidada Jesucristo bi du pa bi ñangaguih_u de rá cuε Ajuā. Bi njab_u pa hingue hǎnse núje dyá xodyohe bi za dá hañhe ra japi nú'a xqui hñǎ'tuabi ra Abrá. Nehe nú'ah_u hingyá xodyoh_u bi za gá hañh_u nú'a ra japi'a. Nehe bi za dá hañh_u ra Mǎca Ndahi nú'a xqui hñǎ'tuabi nú'u to'o da gamfri ra Zidada Jesu.

Ra ndaxjua ley y rá hñǎ'ti Ajuā

¹⁵ Zi cuh_u, nubyá nurá cohi Ajuā bi gohui ra Abrá ma ga hyεcuabih_u ngu rá cohi 'nara ja'i. 'B_u 'nara ja'i xa 'yøt'a 'nara cohi ne ya bi t'øt'e ngu nú'a ra cohi bi nja, nu'bá nura cohi'a ni ts'u hingui tsa to da huati nixi da pati, masque nura cohi'a go bi 'yøt'a 'nara ja'i. ¹⁶ Nde nubyá, Ajuā bi gohui 'nara cohi ndu ra Abrá co rá 'roho, y bi ñǎ'tuabi 'nara hñǎ'ti. Ajuā himbi 'ñemba ra Abrá: “Nú'u ri 'roho”, y nixi bi mǎ de gatho yá 'beto yá mbong'beto ra Abrá. Nu Ajuā bi mǎ de 'nada rá 'roho ra Abrá, hangue bi 'ñena: “Nuri 'roho.” Y nubyá dí pǎh_u gue nura 'roho'a go gue'a ra Zidada Jesucristo. ¹⁷ Nubyá ma ga xi'a'ih_u xá hño te rí bǎnga nú'a dá mǎ de rá cohi 'nara ja'i. Ajuā bi gohui 'nara cohi ra Abrá nú'a mi e da cumpli ra Zidada Jesucristo.

Y de mi gohi ra cohi bi thogui goho nthebe ne 'natema'ret'a njeya, ñepu ja bi thoca ra ndaxjua ley. Hangué nura ndaxjua ley hingui tsa da huata nura cohi'a pa go da njabutho nú'a ra hña'ti xqui ña'ti Ajuá. ¹⁸ Pe nu'bu nú'u ya japi xqui ña'ti Ajuá go di ehe hmaha de ja ra ndaxjua ley, nu'bá nuya japi'u ya hindi ehe de ja ra hña'ti. Pe ra Abrá bi hñanga ra japi ngue'a njabu xqui ña'tuabi Ajuá, hingue bi hñanga ra japi ngue'a bi 'yøt'a nú'a mangua ra ndaxjua ley.

¹⁹ Nu'bá ¿pa te bi t'unga ra ley? Ra ley bi t'uni pa bi za dá padihu nda'a gue'a ra ts'oqui. Nú'a ra ley'a bi muui asta nú'a ra pa bi zøhø ma Zidadahu ra Jesucristo nú'a ra 'roho to'o xqui t'umba nú'a ra hña'ti xqui ñaguí Ajuá. Nura ndaxjua ley bi t'uni njaua: Ajuá bá pøhna yá enxε pa bi umba ra ley ra Moise. Ha nura Moise go gue'a bi hñanga ra ley, ñepu bi umba ya ja'i. ²⁰ Pe nura cohi himbi t'uni ngu bi t'unga ra ley. Nura cohi go Ajuá sehe bi hyoqui co ra Abrá ne bi xipse de ra hña'ti. Hinto bi 'mande de gue'u ngue'a go guesε Ajuá bi 'yøt'e, y nu'á 'natho.

Nú'a bi 'yøt'a ra ndaxjua ley

²¹ Nu'bá, ¿ha gue nura ley ri ncontraui nurá hña'ti Ajuá bi ña'tua ra Abrá? Hina, hingui tsa. Nura ndaxjua ley himbi t'uni pa da 'racju ra te ma'ra'yo. Nu'bu xa t'uni hmaha 'nara ley nú'a xa zahma xa 'racju ra 'ra'yo te, nu'bá xa zahma gue ya hinte gra tuhmahu ngue'a ndí denhu nura ley'a. ²² Pe nura ndaxjua ley hindi pøhø ya ja'i. Nu'á ena gue gatho ya ja'i pε'tsi te da duxa yá ts'oqui. Bi mangua njabu ra ndaxjua ley pa bi za dá hañhu

nú'a ra japi bi ñagui Ajuá ngue'a dí camfrih_u ra Zidada Jesu, hingue ngue'a dá øth_u nú'a m_unga ra ndaxjua ley.

²³ Pe ante da zø ra Zidada Jesu pa dá camfrih_u'a, nujú ndí 'b_uh_u ja rá hmanda ra ndaxjua ley, y ja dá 'b_uh_uni asta mi zøhø ra Zidada Jesu nú'a xqui hñuxa Ajuá pa da 'ñehe. ²⁴ Hangué nura ndaxjua ley bi nja ngu 'nara 'b_εmu bi suj_u hmah_u asta ra pa bi zøhø ra Zidada Jesucristo. Bi suj_u ra ley pa 'mefa bi za dá camfrih_u ra Zidada Jesu, y hangue nubyá ya hinte dí tuh_u. ²⁵ Ha núbya mi zøhø ra Zidada Jesu, ya hingo bi suj_u ra ley.

²⁶ Nubyá gathoguih_u ya yá batsiguih_u Ajuá ngue'a dí camfrih_u ra Zidada Jesucristo. ²⁷ Nujú stá nxisteheh_u ngue'a dí camfrih_u ra Zidada Jesu, y nubyá ya dí 'b_uh_u ngu gra 'mai'a. ²⁸ Nubyá ya hingui thahni to'o ra xodyo, to'o hingrá xodyo, to'o ra 'b_εgo, to'o hingrá 'b_εgo, nixi to'o ra 'ñøhø, nixi to'o ra 'b_εhña, ngue'a gathoguih_u ya dí 'nathoh_u ngue'a dí camfrih_u ra Zidada Jesucristo. ²⁹ Nujú dí 'nathoh_u co ra Zidada Jesucristo, hangue necj_u dyá 'rohoh_u de ra Abrá, y go ma metih_u nehe nú'a ra japi bi ña'ti Ajuá.

4

¹ Nubyá ma ga nhyεcuah_u ngu 'nara b_utsi nú'a bi ts'ocuari rá tsogui. Nu'á masque go rá meti gatho nú'a bi ts'ocuari, 'b_u hingui tsøsta yá jeya pa da manda sehε rá tsogui, nú'a ja ra uenda ngu 'nara 'b_εgo ngue'a hindi manda sehε. ² Nura b_utsi'a 'b_ui ja yá hmanda nú'u to'o su'a ne nú'u to'o supabi nú'a bi ts'ocuari. Nu'á ma da manda asta da zøxa yá jeya nura b_utsi'a ngu nú'a bi m_unga rá dada ra

batsi. ³ Necj_u nehe, ante da zøhø ra Zidada Jesu ndí njah_u ngu nú'a ra batsi himi tsøsta yá jeya, ja ra uenda ndyá 'bego_u ndí peph_u yá 'befi ya ndaxjua jamfri de ra ximhai. ⁴ Pe 'mefa bi zø ra pa de nú'a xqui beni Ajuá. Ñep_u nu'á bá pehna rá T'_u pa bi 'ñe bi mbatsi ja 'nara 'behñá ne bi 'm_ui. Nehe bi 'ñe bi 'm_ui ja rá hmanda rá ley ra Moise. ⁵ Bi 'ñe bi 'm_ui ja rá hmanda rá ley ra Moise pa bi za bi zigaguih_u de rá hmanda nura ley'a pa njab_u ya hinga 'megoh_u ja nura ley'a. Bi 'ñe bi mbatsiua ja ra ximhai pa njab_u Ajuá bi za bi jabatsiguih_u.

⁶ Y nubyá nujá ya dyá batsih_u de Ajuá y nu'á go gue'a ma Dadah_u. Y ya stá hañh_u ra Maca Nda_uhi nú'a bá pencah_u Ajuá pa bi 'm_ui ja ma corasoh_u. Hangué nubyá co rá ts'edi ra Maca Nda_uhi dí emf_u Ajuá: “¡Nu'i go gue'i ma zi Dada'ihe!” ⁷ Hangué nujá ya hindí njah_u ngu 'nara 'bego hingui t'umba ra tsogui. Ya dyá batsih_u de Ajuá y go ma metih_u nú'a ra tsogui bi ñagui Ajuá. Nu'á go gue'a bi 'racj_u nú'a ra tsogui'a ngue'a dí camfrih_u ra Zidada Jesu-cristo.

Ra apostol Pablo unga ra ts'ofu pa hinto da yopa 'mego ja yá hmanda ya ndaxjua jamfri

⁸ Nu'ah_u ma'met'o xi majuani hinguí pah_u Ajuá. Nguí peph_u nú'u hingo gue'u Ajuá majuani. ⁹ Pe nubyá ha, ya gá pah_u Ajuá. Nú'a go gue'a 'met'o bi ba'ah_u ne bi zohnah_u pa gá pah'u'a. Nu'bú ¿hanja guí ne gui yopa penj_u ja yá ndaxjua jamfri ra ximhai nú'u hingui pe'tsa ra ts'edi pa da pøhøguih_u ne hinte ri muui? ¿Hanja guí ne gui yopa 'megoh_u de nuya jamfri'u? ¹⁰ Nu'ah_u xi grí jamasuh_u ya pa, ya zana, ya jeya, ne guí øth_u ma'ra ya ngo pa guí

eñh_u gue njab_u da za gui mpøhøh_u. ¹¹ Nugui dí tsu da njab_utho nura 'bɛfi stá pɛfi con gue'ah_u.

¹² Zi cuh_u dí bante'ih_u gue gui 'uegueh_u de ra ndaxjua ley ngu stá njaga. Ngue'a_u nugui stá tsop_u ra ndaxjua ley pa stá nja ngu nguí njah_u hingüí tenh_uma_u ra ndaxjua ley. Nu ndá zo'ah_u de rá noya Aju_u, nu'ah_u xi gá numahñoguih_u. ¹³ Nu'ah_u guí pah_u gue rá mudi dá zo'ah_u de ra maça noya ngue'a_u ndrí hñeni, hangue rá ngue'a_u dá 'bɛp_u pa dá zo'ah_u. ¹⁴ Hingá utsaguih_u nixi gá cuj_u masque numa hñeni mi xuhña'ih_u. Gá 'racj_u ntsaya ha, ja ra uenda 'nará enxe Aju_u xqui zøhø. Ne nguí øth_u ra uenda gue go gá umf_u ntsaya ra Zidada Jesucristo. ¹⁵ ¿Hab_u bi ma nú'a_u ra hmäte nguí pɛscah_u? Nugui drí damaju_uni gue xi nguí maçaguih_u asta nu'b_u xa za hmaha_u pøde xcá haih_u hmaha_u ri dah_u pa xcá 'racj_uma_u. ¹⁶ Nu'b_u ¿te bi ja? ¿Hanja grí utsaguih_uabya? ¿Ha gue grí utsaguih_uabya ngue'a_u dá xi'a'ih_u nú'a_u majuju_uni?

¹⁷ 'Yob_u 'ra to'o rí dagui rí du por gue'ah_u, pe hingue pa ri hñoh_u. Nu'a_u ne'u, ne gue da 'uec'a'ih_u de guecje, pa njab_u go gui tenh_u'u. ¹⁸ Nzantho xá hño to'o da nu por gue'ah_u pe nú'b_u da nu pa ri hñoh_u. Nugui xi grá tagui grá tu por gue'ah_u, masque ya hindí 'bɛi con gue'ah_u. ¹⁹ Ma zi cu'ih_u, ja ra uenda ma batsi'ih_u ngue'a_u dá zo'ah_u de rá noya Aju_u. Nurá mudi ndá zo'ah_u xi dá sufri, ja ra uenda dá tho ya ugui ngu nja 'nara 'bɛhñ_u thogui yá ugui. Dá thogui njab_u pa bi za gá 'bɛh_u ma'ra'yo. Y nubyá xi yopa tu ma mɛi ma'na'qui ngue'a_u dí ne xi gui camfrih_u xá hño ra Zidada Jesucristo con gatho ri mɛih_u. ²⁰ ¿Hindí padi te ga øt'e con gue'ah_u,

hangue ga ne hmaha gue núbya 'bestho ga 'bui con
gue'ah pa ga zo'ah ngu nú'a guí hoñh!

*Ra Sara ne ra Agar ri nhyecuabi nú'u yoho ya
cohi*

²¹ Nú'ah guí ne gui tenh ra ndaxjua ley, xicju:
¿ha gue hinguí pah nú'a manga ra Ndaxjua T'ofu?

²² Ja ra Ndaxjua T'ofu manga njaua: Ra Abrá bi
me'tsa yoho yá t'u. 'Na mrá t'u rá 'bego ra Abrá, ha
nu'a ma'na mrá t'u nurá 'behña'a, y nura 'behña'a
himrá 'bego. ²³ Nurá batsi ra 'bego bi 'múi ngu xi

rá 'bui gatho ma'ra ya batsi, hingue bi 'múi dega
hña'ti. Pe nurá batsi nú'a himrá 'bego bi 'múi dega
hña'ti. ²⁴ Nuya yoho ya nana ga hycuah ngu

nú'u yoho ya cohi bi 'yot'a Aju co ya ja'i. Nú'a ra
'behña mrá thuhu ra Agar go gue'a mrá 'bego. Nú'a

gue'a ri nhyecuau nú'a ra cohi de rá ley ra Moise
bi gohi Aju co ya xodyo nuni ja ra t'øhø Sinai. Y

nu'u tó'o ri dena nú'a ra cohi'a go gue'u 'mego ja rá
hmanda ra ndaxjua ley ngu bi 'mego nehe ra Agar

co rá batsi ja rá hmanda ra Abrá. ²⁵ Ra Agar gue'a
'nara nt'udi de ra t'øhø Sinai nuni Arabia. Nehe

go gue'a 'nara nt'udi de ra Jerusale mapaya nuni
habu yá hai ya xodyo, ngue'a nuya xodyo ri dena

nura cohi de ra ndaxjua ley nú'a bi hoca Aju ja ra
t'øhø Sinai, y go gue'u bi 'mego ja rá hmanda nú'a

ra ley'a. ²⁶ Pe ra Sara nú'a ra 'behña himrá 'bego
go gue'a 'nara nt'udi de nú'a ra Jerusale bí ja nuni

maña mahets'i. Y gatho núju dí camfrihu go dyá
menguhu de guehni. Hangu hindyá 'begohu ja rá

hmanda ra ndaxjua ley. ²⁷ Nu ja ra Maça T'ofu bi
manga njaua maya'bu de ra Sara ne ra Agar, ne

ena:

Johya nú'i hincá nda'thi, nixi hinxa 'mu ri batsi;

mafi co ra johya ne con gatho ri m̄ai, nú'i hinxá thogui ya ɯgui ngu thogui nú'u to'o 'b̄u yá b̄atsi.

Ngue'a nú'i hinguí 'b̄uhui ri dame bya, pe ñ̄a'tsi ma'na ma gui p̄e'tsa ri b̄atsi

que nú'a to'o 'b̄uhui ri dame bya.

²⁸ Hangué núju zi cuh̄u go guecj̄u yá b̄atsiguih̄u Ajuá ngue'a njab̄u bi ñ̄agui'a, ngu ra Isaac nehe bi 'm̄ai ngue'a njab̄u xqui ñ̄agui Ajuá. ²⁹ Ra Ismae bi 'm̄ai ngu xi 'b̄ui gatho ya b̄atsi, y nu'á xi bi ɯtsa ra Isaac nú'a bi 'm̄ai dega hñ̄a'ti. Nepya mapaya njab̄u. Núju stá yopa 'b̄uh̄u ma'ra'yo co rá ts'edi ra M̄aca N̄dahi, jacj̄u hm̄ah̄a nú'u to'o ri d̄ena ra ndaxjua ley pa necj̄u hm̄ah̄a ga t̄enh̄u ra ndaxjua ley ngu t̄eni'u. ³⁰ Pe ¿te m̄anga ra M̄aca T'ofó? Ra Abrá bi sipi gue da guui rá 'b̄ego co rá b̄atsi, ngue'a nurá t'u ra 'b̄ego himbi za bi ts'ocua ra tsogui. Nurá t'u ra Sara nú'a himrá 'b̄ego, nu'á h̄a, go bi ts'ocua ra tsogui. ³¹ Hangué zi cuh̄u, dí njah̄u ngu rá b̄atsi nú'a himrá 'b̄ego, hindí njah̄u ngu rá b̄atsi nú'a mrá 'b̄ego.

5

Ra apostol Pablo unga ra ts'ofó pa hinto da yopa menga ja ra ndaxjua ley

¹ Ra Zidada Jesucristo go gue'a bi p̄ongaguih̄u de ra ndaxjua ley pa ya hinga 'b̄uh̄u ja rá hm̄anda nura ndaxjua ley'a. Hangué ma ga z̄edih̄u pa hinga yopa 'm̄egoh̄u ja rá hm̄anda nura ndaxjua ley'a.

² 'Yøh̄u, núgui drá Pablo dí xi'ah̄u gue nu'b̄u da thu'ts'a'ih̄u ra seña, nu'bú ya hinda za te gui hañ̄h̄u de ra Zidada Jesucristo. ³ Hangué osta ma da

thu'ts'a'ih_u ra seña, ngue'a nu'b_u da thu'ts'a'ih_u pɛ'tsi te gui 'yøth_u nehe gatho ma'ra ya hmanda nú'u m_unga ja ra ndaxjua ley. Guehna dí yopa xi'a'ih_u. ⁴ B_u guí beñh_u gue hingui ma gui tuh_u ra ts'oqui ja rá thandi Aju_u ngue'a grí dɛnh_u ra ndaxjua ley, nu'b_u ya xcá 'uegueh_u de ra Zidada Jesucristo, ne ya xcá 'uegueh_u de ra mpøhø nú'a bi 'racaguih_u Aju_u po rá d_unga hm_ute pɛscaguih_u. ⁵ Pe hinga ma ga mpøhøh_u ngue'a drí dɛnh_u ra ndaxjua ley. Hina. Nujú dí tøm_uh_u gue hinte ma ga tuh_u ja rá thandi Aju_u ngue'a dí camfrih_u ra Zidada Jesu ne ngue'a ra M_uca Nd_uahi 'b_ui ja ma corasoh_u. ⁶ Núj_u dí camfrih_u ra Zidada Jesucristo, hinte ri muui 'b_u xa thuscaguih_u ra seña o hina. Numa jamfrih_u ri hnequi ja ma 'm_uih_u po nuya hoga 'bɛfi dí øth_u dega hm_ute, nu'á h_u, go gue'a ri muui.

⁷ Nu'ah_u nguí camfrih_u hm_uh_u xá hño. Nu'b_u çhanja guí hoph_u to'o da 'y_u't'ah_u pa guí ne gui 'uegueh_u de rá m_uca noya ra Zidada Jesu ñep_u gui tɛnh_u ra ndaxjua ley? ⁸ Aju_u bi zohnah_u pa xcá camfrih_u, y hingo gue'a bi 'y_u't'a'ih_u pa guí ne gui 'uegueh_u de ra m_uca noya ñep_u gui tɛnh_u ra ndaxjua ley. ⁹ Nú'u to'o _u't'ah_u, gue' u nja ngu ra ixcaj_uni, ngue'a “co 'na zi t_ui ra ixcaj_uni da japi da ixca gatho ra j_uni”. ¹⁰ Pe nuguí dí camfri gue nu'ah_u, co rá mfats'i ra Zidada, hingui ma gui camfrih_u ma'na'ño de nú'a stá xi'ah_u. Y nu'u tó'o ri ts'oc'a ri mfenih_u ma da duxa ra ts'oqui, dá ngu'a dá ngu ra ja'i.

¹¹ Zi cuh_u, nu'b_u nuguí gra udi thohe hm_uh_u nú'a ra seña øt'a ya xodyo, nu'b_u hindri _utsagui hm_uh_u'u. Pe nu'á xi ri _utsagui ngue'a dí m_u gue

ga mpøhøh_u nsøctho ngue'a dí camfrih_u gue ra Zidada Jesu bi du ja ra pont'i pa bi pøhøguih_u.
 12 jNugui xi dí nehma da 'uegue de gue'ah_u nú'u to'o ri ts'oc'a ri mfenih_u!

13 Zi cuh_u, nujá xa zoncah_u Ajuá pa ya hinga 'mεgoh_u ja ra ndaxjua ley. Pe hingue ngue'a hindí 'mεgoh_u ja ra ndaxjua ley ma ga øth_u nú'a go ga neh_u. Hina. Nu'a ga øth_u ha, ga mádi_u 'na ngu ma'na, ne ga mfaxh_u 'na ngu ma'na. 14 Da za ga cumplih_u gatho nú'a mąnga ra ndaxjua ley 'b_u ga øth_u nuna hmandana, ena: “Madi ri miqu'eiui ne su ngu grí nsu sehe.” 15 Pe nu'b_u drí 'ñutsah_u ne drí ntunh_u 'na ngu ma'na, nu'á ha, ma ga nhuatih_u 'na ngu ma'na.

Yá 'bēfi nú'a to'o ø'tuará paha rá ndo'yo, y yá 'bēfi nú'a to'o ø'tuará paha ra Maça Nđahi

16 Dí xi'ah_u gue ga 'yoh_u ngu nú'a utcah_u ra Maça Nđahi. Ha nu'b_u ga 'yoh_u ngu nú'a utcah_u ra Maça Nđahi, hinga ma ga umbabih_u rá paha ma ndo'yoh_u. 17 Ngue'a nurá paha ma ndo'yoh_u ri ncontraui rá paha ra Maça Nđahi, y nurá paha ra Maça Nđahi ri ncontraui rá paha ma ndo'yoh_u. Nuri yohoya ri ntuhni ja ma mfenih_u, hangue rá ngue'a hingui tsa ga øth_u nú'a dí beñ_u ga øth_u. 18 Pe nu'b_u dí 'b_uh_u ja rá hmanda ra Maça Nđahi, ya hingo dí 'b_uh_u ja rá hmanda ra ndaxjua ley.

19 Nu'a tó'o ø'tuará paha rá ndo'yo, faditho nuya ts'o'bēfi øt'e: ra zinga medinthati, xi ra 'ñe'beñña, øt'a ra nts'udi, ne øt'a gatho nú'a go da ne. 20 Nura ja'l'a xøcambeni ya c'oi ne camfri ra nt'ete, ra 'yutsate ne ra 'yøt'atuhni, nzantho ne go da nsehe, ra cue, ra nehmya, ri ho to da ntsanoyau, ra

'y_u'tate ne 'ueca ya ja'i. ²¹ Ri hyøca ya t'øt'e, ra hyote, ra tixfani, ne øt'a ya ts'ot'øt'e ora ri ti, ne øt'a ma'ra ya ts'ot'øt'e nguyatho. Dí xi'ah_u ma'na'qui ngu ya stá xi'ah_u gue nu'_u tó'o xi ri ho da 'yøt'a nuya t'øt'eya, hinda za da 'm_u nuni mahets'i hab_u bí manda Aju_a.

²² Pe nu'b_u ga 'yoh_u ngu nú'a utcah_u ra Maça Nda_{hi}, nu'b_u ga pe'tsh_u ra hm_{ate}, ra johya, ra hoga'm_{ui}, ra nts'etuate, ra t'equ'e_{ei}, ra hoga paha, ra jamfri, ²³ ra hñoja'i, ra ntsuni. Guehya gatho ri 'racj_u ra Maça Nda_{hi}. Y nura ley hingui xicj_u gue hinga øth_u nuya t'øt'eya. ²⁴ Núj_u ya stá camfrih_u ra Zidada Jesucristo, ya hindí umf_u rá paha ma ndo'yoh_u ngue'a ya stá pont'ih_u ma ndo'yoh_u, y nubyá ya stá tsoh_u ya ts'omfeni ndí pe'tsh_u. ²⁵ Nubyá nura Maça Nda_{hi} go gue'a 'b_{ui} ja ma corasoh_u. Hangué ma ga 'yoh_u ngu nú'a utcah_u'a.

²⁶ Hinga ma ga ñets'ih_u, y nixi ga nxasteh_u 'na ngu ma'na, y nixi ga hyøcuah_u nú'a pe'tsa ma'ra ma cuh_u.

6

Ga mfaxh_u 'na ngu ma'na

¹ Zi cuh_u, nu'b_u 'nara cu sta damfri da 'yøt'a 'nara ts'oqui, núj_u dí 'yoh_u ngu nú'a utcah_u ra Maça Nda_{hi}, ma ga zofoh_u nura cu'a co ra hm_{ate} pa da yopa mengui. Ga jamasuh_u de guecse_hh_u nehe, pa hinga øth_u 'nara ts'oqui nehe. ² Ma ga mfaxh_u 'na ngu ma'na ga hñ_acua 'bats'ih_u, pa njab_u ga øth_u nú'a ri mandaguih_u ma Zidadah_u ra Jesucristo gue ga mádi_h'na ngu ma'na.

³ Pe nu'bu 'nara cu ri 'ñets'i gue xi ma'na ra dangui que ma'ra, nura cu'a ri hñat'a sehe, ne hinga majuañi ra dangui ngu beñ'a. ⁴ Hangué cada 'na de guecju ga hanthu xá hño nú'a dí pefihu. Nu'bu há, da za ga johyah de nú'a gra 'buhu, hingue ga 'ñets'ihu ga eñhu gue ma'na dí 'buhu xá hño que ma'ra. ⁵ Ngue'a cada 'na ri hñase rá 'bats'i, ne ma da dadise.

⁶ Nu'a tó'o t'utuabi rá noya Ajuá, mahyoni da umba 'nara hoga mfats'i nú'a to'o utuate.

⁷ Hinda ma da hyacju ma mfenihu. Ajuá hingué tsa to dí 'ñeni. Gatho nú'a ga pothu, gue'a ma ga xofohu. ⁸ Nu'bu núju ga umfu rá paha ma ndo'yohu ne ga øthu ya ts'oqui, nu'bu ga xofohu ra du pa nzantho. Pe nu'bu ga ø'tuahu rá paha ra Maca Ndahi ne ga øthu ra hñoja'i, nu'bu ga xofohu ra te pa nzantho. ⁹ Hangué hinga tsayahu ga øthu ra hñoja'i, ngue'a ma da zø ra pa ga hanga ma sofohu, nú'bu hinxa zabiguihu. ¹⁰ Hangué nú'bya ja ma ts'edihu, gatho ya ja'i ga ø'tuabihu ra hño, ma'na nuya gamfri.

'Nara ña'tsa ts'ofu ne ra nzenjua pa ya cu

¹¹ Hyanthu hangu yá ndangué ya letra dí op'ahubyá co ma 'ye sehe. ¹² Nú'u to'o ri manda da thu'ts'ahu ra seña, go gue'u ne da pønga yá hmi co ya xodyo. Nu'ú da nehma gue da thu'ts'ahu ra seña pa njabu hinda t'utsa'u. Ngue'a 'bu da mañ'u gue ga mpøhøhu nsøctho 'bu ga camfrihu gue ra Zidada Jesu bi du ja ra pont'i pa bi pøhøguihu, nu'bu da t'utsa'u. ¹³ Pe nixi gue'u, masque thu'tsua ra seña ja yá ndo'yo, pe hingué ø't'a gatho nú'u ma'ra ya hmanda manga ja ra ndaxjua ley. Pe

nu'á da nehma gue ne'ah_u da thu'ts'a'ih_u ra seña pa njab_u da johya'uh_u ngue'a ya gui 'yøth_u ngu øt'uh_u.

¹⁴ Pe nugui ga johya nsøctho ngue'a ma Zidadah_u ra Jesucristo bi du ja ra pont'i pa bi pøhøguih_u, hingue ga johya de ma'ra ya t'øt'e. Nu mi du'a ja ra pont'i, ja ra uenda nequi dá tuga, y nubyá ya stá tsop_u gatho ya t'øt'e de ra ximhai, y pa guequibya ya hinte ri muui nuya t'øt'e'uh_u. ¹⁵ Núj_u dí camfrih_u ra Zidada Jesucristo, hinte ri muui 'b_u xa thuscaguih_u ra seña o hina. Numa 'ra'yo 'm_uih_ubya h_a, go gue'a ri muui. ¹⁶ Y nú'ah_u guí camfrih_u nehe ngu núna dí ma, Aju_a da hñup'a ri m_uih_u ne da mε'ts'ah_u ra huecate. Y núj_u dí camfrih_u go guecj_u majuani rá hniniguih_u Aju_a.

¹⁷ Pa rí 'ñep_u hindí ne to da tsøtca ma m_ui, ngue'a nugui dí h_a ja ma ndo'yo ya seña de ya mfεi bi t'aqui ngue'a dí pεpabi ra Zidada Jesu.

¹⁸ Ma Zidadah_u ra Jesucristo da max'a'ih_u, zi cuh_u. Njab_u gue'a.

Ra 'Ra'yo Testamento
New Testament in Otomi, Mezquital (MX:ote:Otomi,
Mezquital)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Mezquital

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomi, Mezquital

ote

Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Mezquital

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2023 from source files dated 29 Jan 2022

c6437f19-566b-5232-8b2a-5c88e5a5622b